

Pavlova první misijní cesta (sk 13–14)

Texty na tento týden

Sk 13,1–52; 14,1–28

Základní verš

„Budíž vám tedy známo, bratří, že skrze něho se vám zvěstuje odpuštění všech hříchů, a to i těch, jichž vás nemohl zprostit Mojžíšův zákon. Ale v něm je ospravedlněn každý, kdo věří.“ (Sk 13,38.39)

Je zřejmé, že evangelium se mělo dostat k židům i pohanům. Pomalu ale jistě si tuto pravdu začali uvědomovat i první křesťané, kteří byli původem vyznavači judaizmu.

První výslovná zpráva o tom, že v Krista uvěřili ve velkém množství i pohané, je zmíněna v souvislosti s Antiochií. Právě v Antiochii vzniklo první společenství křesťanů, kteří byli původně pohané, byť zde byla také významná skupina Židů a stoupenců obřizky (Ga 2,11–13). Díky misijnímu úsilí prvních křesťanů v Antiochii, které podpořil i příchod Barnabáše a Pavla, počet věřících ve městě velmi rychle rostl. Antiochie se velmi brzy stala důležitým centrem křesťanství mimo Judsko. V něčem dokonce předčila i církve v Jeruzalémě.

Antiochie se stala kolébkou křesťanské misie. Právě odsud – a s počáteční podporou místních křesťanů – se Pavel vydal na všechny tři své misijní cesty. Díky oddanosti věřících v Antiochii se křesťanství formovalo podle Ježíšova záměru – jako celosvětové hnutí, díky kterému se evangelium rozšíří ke všem „obyvatelům země, každé rase, kmeni, jazyku i národu“ (Zj 14,6).

Budování společenství

- ▶ *Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?*
- ▶ *Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.*

Začátek první misijní cesty: Kypr

¹V Antiochii byli v církvi proroci a učitelé: Barnabáš, Simeon, zvaný Černý, Lucius z Kyrény, Manahem, který býval druhem tetrarchy Heroda, a Saul. ²Když konali bohoslužbu Pánu a postili se, řekl Duch svatý: „Oddělte mi Barnabáše a Saula k dílu, k němuž jsem je povolal.“ ³A tak po modlitbách a postu na ně vložili ruce a vyslali je k dílu. ⁴Posláni tedy Duchem svatým, odešli Barnabáš a Saul do Seleukie a odtud se plavili na Kypr. (Sk 13,1–4)

Osobní studium

Na začátku 13. kapitoly knihy Skutky apoštolů se Lukáš opět zaměřuje na Antiochii s cílem představit Pavlovu první misijní cestu, jíž věnuje dvě kapitoly (Sk 13 a 14). Od tohoto místa až do konce knihy se bude pozornost soustřeďovat na Pavla a jeho misijní práci mezi pohany.

Ve Skutcích 13 a 14 se mluví o prvním misijním úsilí, které má svůj cíl a záměr a které připravilo konkrétní církevní společenství. Lukáš však velmi jasně zdůrazňuje, že toto úsilí má svůj původ v Bohu a že se nedělo z vůle věřících (Sk 13,2). Pravdou však je, že Bůh může naším prostřednictvím jednat pouze tehdy, když se mu otevřeme a ochotně se jím necháme použít.

Přečti si text Sk 13,1–12. Co Lukáš zdůrazňuje v souvislosti s činností Barnabáše a Pavla na Kypru?

Než se misionáři vydali na cestu, společenství věřících věnovalo určitý čas přímluvným modlitbám a půstu. Vložení rukou na ně bylo aktem jejich oddělení k službě a prosbou o Boží vedení (Sk 14,26) při plnění svěřeného úkolu.

Kypr je ostrov nacházející se v severní části Středoziemního moře – nedaleko Antiochie. Bylo proto poměrně přirozené začít právě zde. Kromě toho Barnabáš pocházel právě z Kypru (Sk 4,36). A přestože se evangelium již dostalo na ostrov, zbývalo ještě hodně práce, kterou bylo nutné provést.

Když se Barnabáš a Pavel spolu s Barnabášovým bratrancem Janem Markem (Sk 15,39 a Ko 4,10) dostali na Kypr, kázali v synagogách ve městě Salaminy. Byl to Pavlův obvyklý postup – dříve než začal kázat pohanům, zašel do místních synagog a zvěštoval evangelium tam. Jelikož Ježíš byl Mesiáš Izraele, pro Pavla bylo více než samozřejmé podělit se o dobrou zprávu nejprve se Židy.

Později putovali přes celý ostrov směrem na západ (přes 150 km) a můžeme předpokládat, že kázali i ve městech, která cestou navštívili. Nakonec se dostali až do města Páfu. Vyprávění se pak věnuje dvěma lidem: židovskému čaroději Barjezusovi (Elymasovi) a římskému místodržiteli Sergiu Paulovi. Tyto záznamy jsou výborným obrazem toho, jak se evangelium setkávalo s různými reakcemi: na jedné straně s otevřeným nepřátelstvím, na druhé straně se zbožným přijetím – dokonce i u vysoce postavených pohanů. Text v Sk 13,12 naznačuje obrácení místodržícího.

Aplikace

V uvedených příbězích bychom možná mohli předpokládat, že Barjezus uvěří evangeliu a pohanský vládce ho odmítne. Opak je však pravdou. Co podle tebe rozhoduje o tom, zda někdo přijme evangelium, anebo ho odmítne? Proč může být pro křesťana těžší přijmout nové biblické poznání než pro nevěřícího?

Pisidská Antiochie – Pavlovo kázání

³⁸Budiž vám tedy známo, bratři, že skrze něho se vám zvěstuje odpuštění všech hříchů, a to i těch, jichž vás nemohl zprostit Mojžíšův zákon. ³⁹Ale v něm je ospravedlněn každý, kdo věří. ⁴⁰Střežte se proto, aby vás nepostihlo, o čem se mluví v Prorocích: ⁴¹„Vy, kteří mnou pohrdáte, otevřete oči, zděste se a dejte se na útěk, protože já učiním ve vašich dnech něco, čemu nikdy neuvěříte, když vám to bude někdo vypravovat.“ (Sk 13,38–41)

Osobní studium

Z Kypru se Pavel se svými společníky přeplavil do Perge v Pamfylii, která se nachází na jižním pobřeží dnešního Turecka. Než se přesunuli do Pisidské Antiochie, Lukáš zaznamenává dvě důležité změny: Pavel se stává vůdčí osobností a přebírá iniciativu (do té doby byl jako první vždy jmenován Barnabáš) a Lukáš přestává nazývat Pavla jeho židovským jménem Saul a začíná o něm mluvit již jen jako o Pavlovi (Sk 13,9). Důvodem může být skutečnost, že od těchto událostí se Pavel nachází převážně v řecko-římském prostředí.

Ve Skutcích 13,13 se Lukáš zmiňuje, že se Jan Marek vrátil zpět do Jeruzaléma. Text nám neposkytuje žádnou informaci o tom, proč je Jan Marek opustil. Ellen Whiteová ve své knize *Poslové naděje a lásky* píše, že Marek byl nebezpečím a strádáním na cestě přemožený strachem a malomyslností. To vše způsobilo, že „Marek se nechal zastrašit. Ztratil veškerou odvahu. Odmítl pokračovat v cestě a vrátil se zpátky do Jeruzaléma.“ (AA 170; PNL 98) Bůh nikdy nemluvil o tom, že služba pro něj bude jednoduchá a lehká. Pavel hned od začátku věděl, že jeho práci pro Ježíše doprovodí utrpení (Sk 9,16). Naučil se proto zcela spoléhat na Boží moc. V tom spočívá tajemství Pavlovy síly (2K 4,7–10).

Přečti si text Skutky 13,16–41. Pokus se shrnout podstatu Pavlova poselství v synagoze v Pisidské Antiochii. Které myšlenky považuješ za nejdůležitější? Proč?

Text obsahuje první z Pavlových kázání zaznamenaných v Novém zákoně. Nebylo to samozřejmě jeho úplně první kázání a není pochyb o tom, že jde jen o stručný záznam toho, co řekl.

Kázání je rozčleněno na tři hlavní části. Začíná vyjádřením společné víry židů a křesťanů ve vyvolení Izraele a Davidovo kralování (Sk 13,17–23). V této části se Pavel snaží získat své posluchače a poukázat na styčné body obou vyznání. V druhé části Pavel představuje Ježíše jako naplnění Božích zaslíbení o Davidově potomku a nástupci, který přinese Izraelcům záchranu (Sk 13,24–37). V závěrečné části zaznívá výstraha před odmítnutím spasení, které Ježíš nabízí (Sk 13,38–41).

Vyvrcholením Pavlova kázání jsou verše 13,38.39, které jeho poselství o ospravedlnění uzavírají. Odpuštění a ospravedlnění jsou dostupné pouze prostřednictvím Ježíše, ne prostřednictvím Mojžíšova zákona. Tato stať neříká nic o zrušení zákona. Zdůrazňuje jen jeho neschopnost uskutečnit to, co od něj židé očekávali – především ospravedlnění (Ř 10,1–4). Spravedlnost je možné získat jedinež vírou v Ježíše Krista (Ga 2,16).

Aplikace

Jak bys vysvětlil myšlenku, že „spasení je možné jen díky Kristu“? Pokud je to pravda, jak bys pak někomu vysvětlil, proč je důležité žít podle Božího morálního zákona (Desatera), ačkoli jeho dodržování nás nemůže ospravedlnit?

Reakce na Pavlovo kázání

⁴⁵Když židé viděli tolik lidí, naplnila je závist a začali Pavlovým slovům odporovat a rouhat se. ⁴⁶Ale Pavel a Barnabáš směle prohlásili: „Vám židům mělo být slovo Boží zvěstováno nejprve. Protože je odmítáte, a tak sami sebe odsuzujete k ztrátě věčného života, obracíme se k pohanům. ⁴⁷Vždyť Pán nám přikázal: „Ustanovil jsem tě, abys byl světlem pohanům a nesl spásu až na sám konec země.“ ⁴⁸Když to pohané uslyšeli, radovali se a velebili slovo Páně; ti pak, kteří byli vyvoleni k věčnému životu, uvěřili. (Sk 13,45–48)

Osobní studium

Verše Sk 13,38.39 nám představují něco velmi důležitého – neschopnost zákona ospravedlnit člověka. Navzdory závaznému charakteru Desatera, zákon nemůže zprostředkovat ospravedlnění, protože nedokáže zajistit dokonalou poslušnost těch, kteří podle něj žijí (Sk 15,10; Ř 8,3). A i kdyby v nás zákon dokázal probudit dokonalou poslušnost, tato poslušnost nás nemůže očistit od našich minulých hříchů (Ř 3,19; Ga 3,10). Právě proto si ospravedlnění nemůžeme zasloužit – a to ani jen částečně. Můžeme ho pouze přijmout vírou v Ježíše Krista a jeho obět smíření (Ř 3,28; Ga 2,16).

Prčti si text Skutky 13,42–49. Jak na Pavlovo poselství reagovali běžní židovští věřící, jak představitelé synagogy a jak pohané?

Přestože Pavel své kázání ukončil velmi ostrými a přísnými slovy (Sk 13,41), reakce většiny lidí přítomných v synagoze byla příznivá. Následující sobotu se však situace začala dramaticky měnit. Z textu je zřejmé, že se židé rozdělili na dvě skupiny. Na jedné straně stáli ti židé (a proselytė), kteří šli za Pavlem a Barnabášem a poslouchali jejich povzbuzující slova o Boží milosti (Sk 13,43). A pak tu byla skupina židů, kteří odmítali poselství evangelia. Tvořili ji představitelé synagogy, kteří reprezentovali oficiální judaismus (Sk 13,45). Lukáš připisuje nenávislný postoj vůči Pavlovi jejich žárlivosti na jeho úspěch.

Ve starověku přitahovalo židovství mnoho lidí tím, co vyznávalo – monoteismus, životní styl a také sobota a její požehnání. Mnozí se k židovství přidali jako proselytė. Obrizka však byla pro mnohé vážnou překážkou, protože ji považovali za barbarskou a nechutnou. Důsledkem toho bylo, že mnoho pohanů navštěvovalo synagogy a uctívalo pravého Boha, ale formálně k židovství nepřestoupili. Označovali je jako „bohobožné“. Mohli to být právě tito „bohobožní“ ze synagogy v Antiochii (Sk 13,16.43) spolu s proselyty, kdo pomáhal mezi lidmi rozšířit zvěst o Pavlovo poselství. Ti si pak přišli ve velkém počtu poslechnout Pavla osobně. Mnoho z nich totiž lákala představa prožívat spasení, aniž by se nejdříve museli stát stoupenci judaismu.

Tento moment nám může pomoci vysvětlit závist a žárlivost židovských představitelů. Odmítnutím evangelia se však sami vyloučili z možnosti prožívat Boží záchranu. Kromě toho mohl Pavel a Barnabáš v reakci na jejich odmítnutí obrátit svou pozornost k pohanům, kteří měli radost a oslavovali Boha, že je zahrnul do svého plánu záchranu.

Aplikace

Proč jsou lidská žárlivost a závist tak nebezpečné – a zvláště v otázce náboženství? Proč je chybou požadovat, aby se noví věřící přizpůsobili různým tradičním zvykům církve, které nelze odvodit přímo z Bible?

Pavlova návštěva v Ikoniu

¹Totéž se stalo v Ikoniu: Pavel a Barnabáš vešli do židovské synagógy a mluvili tak mocně, že uvěřilo mnoho Židů i Řeků. ²Avšak ti židé, kteří neuvěřili, pobouřili pohany a vyvolali jejich nenávisť proti bratřím. ³Přesto tam Pavel a Barnabáš dost dlouho zůstali a přes všechny překážky mluvili o Pánu; a Pán dosvědčoval svou milost tím, že jim dával moc konat znamení a zázraky. ⁴Obyvatelstvo města se rozdělilo: jedni byli při židech, druzí při apoštolech. (Sk 14,1–4)

Osobní studium

V závěru 13. kapitoly knihy Skutků se dozvídáme, že židovští vůdcové v Antiochii „pobouřili vznešené ženy, které také ctily jediného Boha, pobouřili i přední muže toho města, podnikli tím proti Pavlovi a Barnabášovi nepřátelství a vyhnali je ze svého kraje“ (Sk 13,50). Učedníci však prožívali radost a byli naplněni Duchem svatým (Sk 13,52). Jejich dalším cílem se stalo město Ikonium.

Přečti si text Skutky 14,1–7. Jak se vyvíjela situace v Ikoniu po příchodu Pavla a Barnabáše? Co je (co by mělo být) potvrzením pravdivosti poselství evangelia dnes?

V Ikoniu Pavel a Barnabáš pokračovali ve svém zvyku oslovit nejprve židovské věřící a až potom zvěstovat evangelium pohanům. Pavlovo kázání v Antiochii (Sk 13,16–41) ukazuje na hlavní důvody, proč při svém kázání upřednostňovali židy: vyvolení Izraele a vše, co s tím souviselo (Ř 3,2; 9,4,5), a Boží naplnění zaslíbení o Spasiteli z rodu Davidova (Iz 11,1–16). Je třeba si dát pozor na zjednodušené představy, že „židé odmítli Mesiáše“. Pravdou totiž je, že například v Ikoniu díky Pavlovi „uvěřilo mnoho Židů“ (Sk 14,1). Apoštol Pavel pokládal za jednu ze svých priorit, aby přivedl k Ježíši co nejvíce Židů.

Ve svém Listu Římanům (kapitoly 9–11) Pavel jasně říká, že „ne všichni, kteří jsou z Izraele, jsou Izrael“ (Ř 9,6) a že každý člověk může uvěřit jen díky Boží milosti. Pavel věřil, že „Bůh nezavrhl svůj lid“ a že „i nyní je tu zbytek lidu vyvolený z milosti“ (Ř 11,2,5). Pavel kázal evangelium pohanům, ale doufal, že jednoho dne bude v Ježíše věřit více Židů.

„Pavlova argumentace z Římanům 9–11 nabízí další vysvětlení misijní strategie, o kterou se podle záznamů v knize Skutků snažil. Pro každou generaci křesťanů přináší tato argumentace teologické zdůvodnění důležitosti přinášet svědectví nevěřícím Židům.“ (Peterson, David G., *The Acts of the Apostles*. Grand Rapids: Eerdmans, 2009, str. 401)

Situace v Ikoniu se příliš nelišila od situace v Antiochii. Na začátku velmi pozitivně reagovali Židé a po nich i pohané, ale později židovští představitelé nebo vůdci místní židovské komunity podnikli a poštvali pohany proti misionářům. To způsobilo mezi lidmi rozdělení a rozbroje. Když protivníci plánovali zaútočit na Pavla a Barnabáše, oba se rozhodli opustit město a přesunout se dál.

Aplikace

Pro ty, kteří neznají Krista (včetně židovského národa), je dnes důležité, aby nejen slyšeli evangelium, ale aby také viděli, jak podle něj žijí ti, kteří vyznávají Ježíšovo jméno. Jakým svědkem jsi ty pro své známé? Jaké svědectví vydává vaše společenství?

Lystra a Derbe

²¹I v tomto městě kázali evangelium a získali mnoho učedníků. Potom se vraceli přes Lystru, Ikonium a Pisidskou Antiochii. ²²Všude tam posilovali učedníky a povzbuzovali je, aby vytrvali ve víře; říkali jim: „Musíme projít mnohým utrpením, než vejdemo do Božího království.“²³V každé té církvi ustanovili starší a v modlitbách a postech světili učedníky Pánu, v kterého uvěřili. (Sk 14,21–23)

Osobní studium

Dalším místem, do kterého během svého putování Pavel s Barnabášem zavítali, byla Lystra – nevýznamné městečko asi 30 kilometrů jihozápadně od Ikonie. Ačkoli tam strávili nějaký čas (Sk 14,6), Lukáš zaznamenává pouze jednu událost, ta však byla poměrně významná. Začala uzdravením člověka, pravděpodobně žebračka, který měl od narození ochrnuté nohy.

Přečti si text Sk 14,5–19. Jak lidé reagovali na Pavla a Barnabáše? Co se z těchto reakcí dá zjistit o způsobu, jakým tito lidé uvažovali?

Obyvatele města zázrak uzdravení tak ohromil, že začali apoštolů považovat za bohy – Barnabáše pokládali za Dia, nejvyššího boha řeckého panteonu, a Pavla za Herma, Diova syna a mluvčího. Lidé jim dokonce chtěli přinést oběti.

Latinský básník Ovidius (Publius Ovidius Naso; nar. 43 před Kr. – zemřel 17/18 po Kr.) zaznamenal asi padesát let před touto událostí legendu o Diovi a Hermovi, kteří jako lidé navštívili město ve stejné oblasti („hornatou krajinu Frygii“) a hledali místo k odpočinku. Podle legendy je laskavě přijali staří pokorní manželé. Ostatní obyvatelé k nim byli lhostejní. Za jejich dobrosrdečnost a pohostinnost vůči neznámým hostům se jim bohové odměnili. Dům manželské dvojice se proměnil v chrám a oni dva se stali kněžími. Zbytek města byl zničen (viz Ovidius: *Metamorfózy*, str. 611–724).

Vzhledem k tomuto příběhu, který obyvatelé Lystry pravděpodobně znali, není reakce lidí na Pavlův zázrak překvapením. Tato legenda (nebo spíše pohádka) nám pomáhá vysvětlit i důvod, proč byli lidé přesvědčeni, že jde právě o tyto dva bohy (a nikoli například o boha lékařství Asklépia). Pavlovi a Barnabášovi se však podařilo lidi na poslední chvíli zadržet, aby je neuctivali. Nakonec se jejich nepřítelům, kteří přišli z Antiochie a Ikonie, podařilo celou situaci úplně obrátit a Pavel byl téměř ukamenován.

Přečti si text Skutky 14,20–26. Pokus se zaznamenat všechna slovesa, která popisují činnost Barnabáše a Pavla na zbytku jejich misijní cesty. Které jejich činnosti považuješ za nejdůležitější? Proč?

Aplikace

Pavel a Barnabáš věřícím připomínali, že „musíme projít mnohým utrpením, než vejdemo do Božího království“ (Sk 14,22). Co to znamená? Jak tomu rozumíš? Prožil jsi něco podobného? Jak můžeš růst ve víře uprostřed soužení, kterému si vystaven?

Podněty k zamyšlení

„Během svého života na zemi se Ježíš snažil vyvést židy z pocitu vlastní výjimečnosti. Obrácení setníka a Syrofeničanky bylo příkladem toho, co dělal ve prospěch lidí, kteří nebyli Izraelci. Nyní nadešel čas pro aktivní a soustředěnou práci mezi pohany. Mezi nimi byly komunity, které s radostí přijaly evangelium a oslavovaly Boha za světlo smysluplné víry. Nepřátelství a nevíra některých židovských představitelů nezměnila Boží plán, protože nový Izrael byl naroubován na starou olivu. Synagogy se před apoštoly sice uzavřely, ale domy jednotlivých věřících pro ně byly otevřeny. Podobně to bylo i s budovami pohanů – i v nich se kázalo Boží slovo.“ (LP 51)

„Ve své misijní práci se Pavel a Barnabáš vždy snažili následovat Kristův příklad ochoty, obětavosti a svědomité služby lidem. Byli prozíraví, horliví a neúnavní a nebrali ohled na své zájmy ani na své vlastní pohodlí; s upřímnými modlitbami vytrvale zasévali semeno pravdy. Zároveň ochotně rozdávali nesmírně cenné praktické rady všem, kdo se postavili na stranu evangelia. Jejich upřímnost a Boží bázeň měly na nové učedníky trvalý vliv, takže se jim důležitost evangelia provždy vryla do paměti. (AA 186; PNL 108)

Otázky k rozhovoru

1. *Uvažujte nad příběhem Jana Marka, který se od učedníků oddělil ve chvíli, kdy se situace začala vyostřovat. Pavel a Barnabáš se později neshodli, když chtěl Barnabáš vzít Jana znovu na misijní cestu, ale Pavel byl proti (Sk 15,37). O několik let později však Pavel prosil Timotea: „Marka vezmi s sebou, bude mi užitečný jako pomocník.“ (2Tm 4,11) Co se z toho můžeme naučit? Jak bychom se měli dívat na ty, kteří za určitých okolností selhali nebo nebyli věrní svému povolání?*
2. *Pokuste se zhodnotit odpověď Pavla a Barnabáše obyvatelům Lystry, kteří je pokládali za bohy (Sk 14,14–18). Jak bychom měli reagovat, když přichází pokušení, abychom si přisvojili uznání za to, co udělal Bůh?*
3. *Přečtěte si text Skutky 14,21–23. Pavel a Barnabáš posilovali a povzbuzovali víru ostatních věřících. Co můžete udělat (jednotlivě, ale i jako společenství), abyste posílili víru nových věřících? Jak se můžeme ujistit, že naše lidské tradice, nebo dokonce něco, čemu jsme dlouho věřili, se nepostaví do cesty poznávání pravdy, jako tomu bylo v případě náboženských vůdců, kteří odporovali Pavlovi?*

Praktický závěr

- ▶ *Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?*

Podněty k modlitbám

- ▶ *Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.*
- ▶ *Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?*
- ▶ *Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.*

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:
